

Nationale
Opera
&
Ballet

Het Nationale Ballet

Generation Dance

Voorwoord

Welkom bij *Generation Dance!*

Laat je verrassen door werken van vier generaties danskunstenaars en voel de kracht van de dans!

Speciaal voor dit balletprogramma maakte het Amerikaanse choreografie-talent Rena Butler een gloednieuwe choreografie – haar eerste werk dat in Nederland te zien is. Deze spannende nieuwe creatie wordt geflankeerd door hit-balletten van Ted Brandsen en William Forsythe, en een tijdloze publieksfavoriet van meesterchoreograaf Hans van Manen.

In dit programmaboek lees je meer over de balletten, choreografen en artistieke teams van *Generation Dance*. De prachtige dansfoto's nemen je mee in de wereld op én achter het toneel.

Veel leesplezier en een fijne voorstelling!

Inhoud | Content

Credits	3
<i>Classical Symphony</i>	9
Biografieën artistieke team <i>Classical Symphony</i>	10
Choreograaf Rena Butler over <i>Persephone</i>	15
Biografieën artistieke team <i>Persephone</i>	17
<i>Four Schumann Pieces</i>	21
Biografieën artistieke team <i>Four Schumann Pieces</i>	22
<i>Blake Works I</i>	29
Biografieën artistieke team <i>Blake Works I</i>	31
Biografie dirigent Nathan Brock	36
Dansers Het Nationale Ballet	38
Het Balletorkest	42

English

<i>Classical Symphony</i>	45
Choreographer Rena Butler about <i>Persephone</i>	47
<i>Four Schumann Pieces</i>	48
<i>Blake Works I</i>	49
Directie en artistieke staf Het Nationale Ballet	50
Colofon	51

Scan the QR code to read the full programme book in English

Generation Dance

Jared Wright en Martin ten Kortenaar - *Classical Symphony* (2020)

Foto: Hans Gerritsen

Classical Symphony

Choreografie

Ted Brandsen, gebaseerd op zijn eerdere werk *Vivace*

Muziek

Sergej Prokofjev – *Symfonie nr. 1 in D-majeur* (opus 25)

Lichtontwerp

Bert Dalhuysen

Instudering en balletmeester

Sandrine Leroy

Wereldpremière *Vivace* bij Het Nationale Ballet

13 september 2014, Nationale Opera & Ballet, Amsterdam

Wereldpremière *Classical Symphony* bij Het Nationale Ballet

13 oktober 2020, Nationale Opera & Ballet, Amsterdam

Tijdsduur

circa 14 minuten

Persephone

Choreografie

Rena Butler

Muziek

Hans Abrahamsen – *10 Sinfonias*: nr. 5 (Adagio) en nr. 8 (Con movimento)*

Dmitri Sjostakovitsj – *Kammersinfonie* (opus 83a), naar *Strijkkwartet nr. 4*, bewerking door R. Barshai: deel III (Allegretto)**

Ezio Bosso – *Symphony No. 2 “Under the trees’ voices”*: deel III (Scherzo)***

Muzikaal advies

Jan Pieter Koch

Kostuumontwerp

Tatyana van Walsum

Lichtontwerp

K.J lighting design

Balletmeester

Judy Maelor Thomas

Wereldpremière bij Het Nationale Ballet

11 september 2024

Tijdsduur

circa 15 minuten

* Music Published / Licensed by

© Wilhelm Hansen, Copenhagen / Albersen Verhuur B.V., 's-Gravenhage

** Music Published / Licensed by

© Internationale Musikverlag H. Sikorski, Berlijn / Albersen Verhuur B.V., 's-Gravenhage

*** Music Published / Licensed by

© Casa Ricordi, Milaan / Albersen Verhuur B.V., 's-Gravenhage

Four Schumann Pieces

Choreografie

Hans van Manen

Muziek

Robert Schumann – *Strijkkwartet nr. 3 in A-majeur* (opus 41), in een arrangement voor strijkorkest van Martin Yates

Kostuum- en decorontwerp

Jean Paul Vroom

Aangepast kostuumontwerp

Oliver Haller

Lichtontwerp

Bert Dalhuysen

Instudering

Rachel Beaujean
Larissa Lezhnina

Wereldpremière

The Royal Ballet, 31 januari 1975,
Royal Opera House, Covent Garden, Londen

Première bij Het Nationale Ballet

2 juni 1976, Rotterdamse Schouwburg, Rotterdam

Tijdsduur

circa 32 minuten

Blake Works I

Choreografie

William Forsythe

Muziek

James Blake – I Need a Forest Fire, Put That Away and Talk to Me, The Colour in Anything, I Hope My Life, Waves Know Shores, Two Men Down en f.o.r.e.v.e.r. van het album *The Colour in Anything** (2016)

Decorontwerp

William Forsythe

Kostuumontwerp

Dorothee Merg
William Forsythe

Lichtontwerp

Tanja Rühl

Geluidsontwerp

Niels Lanz

Instudering

Jodie Gates
Ayman Harper

Balletmeester

Guillaume Graffin

Wereldpremière

4 juli 2016, Ballet de l'Opéra national de Paris,
Opéra Garnier, Parijs

Première bij Het Nationale Ballet

10 juni 2023, Nationale Opera & Ballet,
Amsterdam

Tijdsduur

circa 25 minuten

* (P) 2016 Polydor Ltd. (UK)

'I Need A Forest Fire': written by Justin Deyarmond
Edison Vernon, published by April Base Publishing,
administered by Kobalt Music Publishing Ltd.

Productieteam

Muzikale begeleiding

Het Balletorkest o.l.v. Nathan Brock

Productieleider

Anu Viheriäranta

Voorstellingsleiders

Wolfgang Tietze

Kees Prince

Productievoorbereider

Sieger Kotterer

Eerste toneelmeester

Edwin Rijs

Licht supervisor

Wijnand van der Horst

Eerst belichters

Coen van der Hoeven

Angela Leuthold

Volgspotters

Laura Nagtegaal

Carola Robert

Anton Shirkin

Marleen van Veen

Coördinator volgspotters

Ariane Kamminga

Geluidstechnicus

Florian Jankowski

Assistent kostuumproductie

Michelle Cantwell

Eerste kleder

Andrei Brejs

Inleidingen

Jacq. Algra

Lin van Ellinckhuijsen

Totale voorstellingsduur

circa twee uur en vijftientig
minuten, inclusief twee pauzes

Jakob Feyferlik en Yuanyuan Zhang - *Blake Works I* (2023)

Uitbundige viering van de dans

Daniel Robert Silva - *Classical Symphony* (2020)

Foto: Hans Gerritsen

Classical Symphony

Generation Dance opent met *Classical Symphony*, een muziek-ballet pur sang van artistiek directeur en choreograaf Ted Brandsen. De voortstuwende kracht van Prokofjefs *Symfonie nr. 1* inspireerde hem tot een opwindende ode aan de mannelijke danser, met een bruisend scala aan hoge sprongen en spetterend draaiwerk.

Na een lockdown van meer dan een half jaar, als gevolg van de coronapandemie, keerde Het Nationale Ballet in oktober 2020 terug op het toneel van Nationale Opera & Ballet met *Back to Ballet - Classic*. Een programma met een aantal iconische highlights uit het klassieke balletreper-toire, en omdat daarin – afgezien van de mannelijke solisten – de vrouw veelal de boventoon voert, voegde Ted Brandsen een op de klassieke ballettechniek geïnspireerde choreografie aan het programma toe waarin juist de mannelijke dansers van Het Nationale Ballet alle gelegenheid krijgen om te schitteren.

Brandsen greep daarbij terug op een werk dat hij al eerder – voor het seizoenopeningsgala van Het Nationale Ballet in 2014 – maakte: *Vivace*, op de sprankelende finale van Sergej Prokofjefs *Eerste Symfonie*, ook wel bekend als de *Classical Symphony*. Voor *Back to Ballet - Classic* gebruikte hij de volledige symfonie en breidde hij de choreografie voor maar liefst 25 mannelijke dansers uit

met het openingsdeel Allegro en een elegante, bijna poëtische choreografie voor vier solisten op het Larghetto. Ook voegde hij, voor een vijfde solist, een wervelende, brijante solo toe op de *Gavotte* (een compositie die Prokofjev ook verwerkte in zijn beroemde *Romeo en Julia*-partituur uit 1938).

Brandsens *Classical Symphony* laat zich het best omschrijven als een uitbundige viering van de dans, waarbij de choreograaf laat zien hoeveel potentieel aan mannelijke boegbeelden Het Nationale Ballet momenteel in huis heeft. In een bruisend scala van verfijnde masculiniteit laten de dansers zich van hun beste kant zien, met als uitblinkers de hoge, krachtige sprongen, het snelle draaiwerk en de perfecte synchronie van het bewegingsarsenaal. Ook de prachtige lange, gearticuleerde lijnen en de sierlijke ports de bras (armposities en -bewegingen) dagen de dansers uit volgens de technische normen van de klassieke ballettechniek, maar door Prokofjefs jagende, voortstuwende muziek én Brandsens antwoord daarop is de choreografie behalve ‘*Classical*’ vooral ook swingend en opwindend.

Astrid van Leeuwen

Foto: Jan Willem Kaldenbach

Ted Brandsen

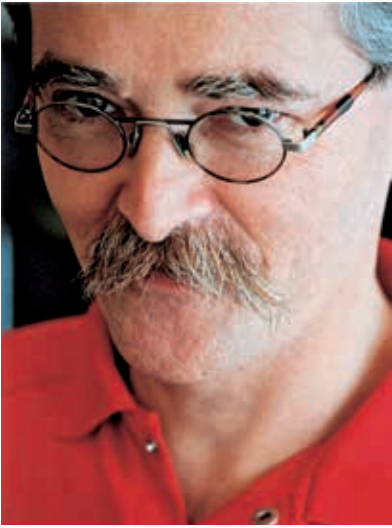
Choreografie

Ted Brandsen (Kortenhoef, 1959) is sinds 2003 directeur van Het Nationale Ballet. Onder zijn leiding brak een nieuwe artistieke bloeiperiode voor het gezelschap aan, waardoor Het Nationale Ballet momenteel behoort tot de meest toonaangevende balletgezelschappen in de wereld. Brandsen vernieuwde onder meer het avondvullende repertoire, introduceerde nieuwe topchoreografen en zorgde voor meer spreiding van de voorstellingen in Nederland en een toename van het aantal optredens op de belangrijke internationale podia. In samenwerking met de Nationale Balletacademie initieerde hij in 2013 ook de oprichting van de Junior Company van Het Nationale Ballet, die een brug slaat tussen dansopleiding en beroepspraktijk.

Na een late start aan de Scapino Dansacademie werd Brandsen in 1981 als danser aangenomen bij Het Nationale Ballet, waar hij zich vooral onderscheidde in het werk van hedendaagse choreografen. Na diverse creaties te hebben gemaakt voor de jaarlijkse choreografieworkshop van Het Nationale Ballet als ook voor andere gezelschappen, stopte hij in 1991 met dansen en koos voor een bestaan als freelance choreograaf. Zijn eerste 'officiële' werk voor Het Nationale Ballet, *Four Sections*, was datzelfde jaar een groot succes.

In de daaropvolgende jaren creëerde hij werk voor diverse Nederlandse en internationale dansgezelschappen en festivals. In 1998 werd hij benoemd tot artistiek directeur van het West Australian Ballet, waar hij een groot aantal balletten maakte, waaronder *Carmen* (2000, Australian Dance Award) en *Pulcinella* (2001).

In 2002 kreeg Brandsen de uitnodiging om terug te keren naar Het Nationale Ballet. In eerste instantie als adjunct-artistiek directeur, waarna in 2003 de benoeming tot artistiek directeur volgde. Sindsdien creëerde Brandsen onder meer *Body* (2004), *Stealing Time* (2006), *Rai* (2013), *Replay* (2014), *Classical Symphony* (2020), *The Chairman Dances* (2023) en de avondvullende producties *Coppelia* (2008) en *Mata Hari* (2016). Werk van Brandsen staat op het repertoire van veel buitenlandse gezelschappen. Daarnaast is hij een veelgevraagd jurylid voor onder andere de prestigieuze Prix de Lausanne, Fedora Prize for Ballet, Dance Open en de internationale Benois de la Danse-prijzen. In 2014 ontving hij de Prijs van Verdienste van Stichting Dansersfonds '79. Vijf jaar later ontving hij de Amsterdamprijs voor de Kunst in de categorie Bewezen Kwaliteit en in 2022 werd hij benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Bert Dalhuysen

Lichtontwerp

Lichtontwerper Bert Dalhuysen studeerde aan de Academie voor Fotografie en Fototechniek in Den Haag. Na zijn afstuderen in 1978 werkte hij als freelance fotograaf en lichtontwerper. In 1982 werd hij uitvoerend directeur van Arinde Visual Design studio's in Amsterdam en in 1986 sloot hij zich aan bij het lichtteam van Nationale Opera & Ballet, waar hij in 2001 werd benoemd tot plaatsvervangend hoofd. Hij was tot 2020 lighting supervisor en lichtontwerper bij zowel Het Nationale Ballet als andere Nederlandse en internationale gezelschappen.

Momenteel is Dalhuysen werkzaam als freelance licht- en multimediadesigner voor ballet, opera en theater. Hij werkt regelmatig samen met choreograaf David Dawson en ontwerper Eno Henze.

Foto: Altin Kafira

Young Gyu Choi - repetitie *Classical Symphony* (2024)

Ensemble - repetitie *Classical Symphony* (2020)

‘Hoe ver wil je gaan?
En wanneer
**trek je een
grens?’**

Interview met choreograaf Rena Butler

Als 14-jarige student van de Chicago Academy for the Arts moest Rena Butler kiezen tussen theater en dans. Instinctief koos ze voor het laatste, “omdat dans een veel extremere manier van jezelf uiten is.” De flamboyante Amerikaanse maakt met *Persephone*, een nieuw werk over de duisternis en het licht in ons allen, haar Nederlandse debuut.

Als jonge dansstudent raakte Rena Butler (35) al gefascineerd door Gian Lorenzo Bernini's *Ratto di Proserpina*. Het barokke, levensgrote marmeren beeld verbeeldt de ontvoering van Proserpina door Pluto – in de Griekse mythologie aangeduid als Persephone en Hades – naar de onderwereld, waarbij de driekoppige hond Cerberus – door de Grieken ook wel aangeduid als een hydra – de overgang naar de onderwereld symboliseert. “Ik volgde destijds lessen bij Martha Graham en leerde op school over Fibonacci's gulden-snedetheorie met betrekking tot symmetrie. Ik werd daardoor zo getriggerd dat ik in de jaren daarna bij elk kunstwerk dat ik zag op zoek ging naar die gulden snede en toen stuitte ik op Bernini's beeldhouwwerk. De wonderschone spiraalvormige constructie, de gedetailleerdheid van het beeld en de enorme geladenheid die eruit spreekt, raakten me. En dan te bedenken dat Bernini pas 23 was toen hij het beeld voltooidde. Er zit zóveel in dit beeld, dat je het verhaal erachter niet eens hoeft te kennen. Als je ernaar kijkt geeft dat al zoveel context, en daarbij: elke hoek van waaruit je het bekijkt, zorgt weer voor een nieuwe, individuele ervaring.”

Een teken van boven

Dat ze bij aankomst in Amsterdam, begin augustus, in de montageruimte achter het toneel van Nationale Opera & Ballet op een metershoge, driekoppige hydra stuitte (afkomstig uit Francesco

Cavalli's opera *Ercole amante*) moest, zegt ze, dan ook wel 'een teken van boven' zijn. Temeer daar Bernini's beeld inmiddels voor haar, door een persoonlijke ervaring, een flinke extra lading heeft gekregen. “Toen ik die hydra daar zo pontificaal zag staan, wist ik: hier móét ik iets mee. Bernini's beeld móét het onderwerp van mijn nieuwe choreografie worden. Niet zozeer vanwege het verhaal over de ontvoering van Persephone – door Bernini overigens aangeduid als 'ratto' ofwel 'verkrachting' –, als wel vanwege het bijkomende thema van 'consent' of toestemming. De manier waarop Hades' vingers in Persephones dijbeen gekerfd staan (Butler geeft de voorkeur aan de Griekse benamingen – red.), is daarbij voor mij veelzeggend. Het roept bij mij de vraag op wat wij als mensen toestaan en hoe ver we willen gaan, voordat we onze grens trekken. Dat is een thema dat ik, door wat mij anderhalf jaar geleden is overkomen, momenteel opnieuw voor mijzelf evalueer. Al betekent dat zeker niet dat ik mijn publiek mijn verhaal wil opdringen. Ik wil juist de verbeelding prikkelen, zodat mensen hun eigen verhaal kunnen maken. Voor de een zal Bernini's beeld – en daarmee mijn choreografie – misschien gaan over de onderwereld, over de keus om een duik te nemen in het onbekende, en voor de ander gaat het misschien over het nemen van wat niet van jou is en daar later voor gestraft dan wel gevierd worden.”

Ieders persoonlijke onderwereld

In haar nieuwe choreografie, een trio, hebben de dansers ieder hun eigen rol. In de eerste cast vertolkt Floor Eimers de rol van Persephone, verbeeldt Giorgi Potkhishvili Hades en is Joseph Massarelli de driekoppige Hydra, die, aldus Butler, met zijn geblaf Hades lijkt aan te moedigen om Persephone de onderwereld in te trekken. Maar voor Butler vloeien de drie karakters ook samen, in die zin dat ze zich in alle drie herkent. “Ik zie mijzelf als Hydra, als Hades én als Persephone. Ik ben gefascineerd door de diepere lagen die wij allen in ons dragen. Hoe donker kan het worden en in hoeverre staan we onszelf toe om in onze eigen onderwereld te duiken? En wat moedigt ons aan om dat te doen? Voor mij handelt het verhaal dat Bernini zo prachtig heeft verbeeld niet over genders, niet over twee mannelijke figuren die een vrouw die naar het licht reikt de onderwereld intrekken. Het gaat voor mij over het licht en donker dat zich in ons allen bevindt. Over het duidelijk krijgen van de grenzen in onszelf. Om, aldus, te begrijpen hoever we willen gaan voordat we ons naar boven worstelen om naar adem te happen.”

Alle drie de karakters hebben ons, aldus Butler, een les te leren. “Ik hou van Hydra. Hij is voor mij een ‘shape shifter’ van de onderwereld, een schaduwpersonage dat mensen aanzet tot het maken van keuzes, of ze nu goed of slecht zijn. Hij stuwt het verhaal voort, maar creëert ook chaos. Hades reageert heel geconditioneerd op dingen en wordt daarbij gemanipuleerd en gecontroleerd door Hydra. Hoe vind je in zo’n situatie je eigen kracht terug, hoe verbreek je de betovering, zodat je autonoom kunt zijn en je eigen keuzes kunt maken? En hetzelfde geldt in feite voor Persephone: ik zie haar als een hedendaagse vrouw, die zich plotse-ling overgeleverd voelt aan twee mannelijke, of als zodanig geïdentificeerde personages. Hoe moet zij navigeren tussen alles wat haar overkomt? Welke keuzes moet zij maken en wat heeft zij nodig om

haar kracht terug te vinden? Ik denk dat ze inderdaad eerst moet afdalen in ‘haar’ onderwereld, om uit te vinden wie ze is, wat haar onder druk zet, haar uit het veld slaat, om zich daarna met her-vonden kracht te kunnen bevrijden.”

Beklemmend

Voor haar nieuwe choreografie, *Persephone*, gebruikt Butler muziek van achtereenvolgens Hans Abrahamsen, Dmitri Sjostakovitsj en Ezio Bosso. “Voor mij zit er een duidelijke connectie tussen deze werken. Sjostakovitsj kon onder druk van het Stalin-regime niet de muziek maken die hij wilde maken. Hij moest zijn muzikale stem bedwingen en dat hoor je in zijn muziek. Zijn *Vierde strijk-kwartet* begint bloemrijk, maar wordt gaandeweg beklemmender. Het is die donkerte die mij, zeker in dit verband, aanspreekt en die ik ook in de stukken van Abrahamsen en Bosso hoor, al is Bosso’s compositie wel wat hoopvoller en uitbundiger.”

Samen met lichtontwerper K.J en decor- en kostuumontwerper Tatyana van Walsum kijkt ze momenteel hoe ze de orkestbak als het ware in een onderwereld kan omtoveren. “Ik weet niet hoe de musici daar tegenover staan, maar zolang er geen rood licht op hun partituren schijnt, denk ik dat we daar wel een oplossing voor gaan vinden.” Toch gaat het haar, nogmaals, niet om het reproduceren van een mythologisch verhaal. In feite wil ze het verhaal van Persephone, samen met haar dansers, juist demythologiseren. “We maken allemaal in ons leven dingen mee die relateren aan dit verhaal. Daarom vraag ik de dansers om zichzelf te vinden in de verschillende personages. Om de pieken en dalen van elk personage te verkennen, hun opkomst en hun ondergang. En om zo uit te vinden hoe dit mythologische verhaal wordt weer-spiegeld in onze huidige tijd, en aansluit bij onze eigen duisternis.”

Astrid van Leeuwen

Foto: Lindsay Linton Buk

Rena Butler

Choreografie

Rena Butler is danser en choreograaf. Ze groeide op in Chicago en studeerde aan de Chicago Academy for the Arts, de Taipei National University of the Arts in Taiwan en het SUNY Purchase Conservatory of Dance in New York. Na haar opleiding danste ze bij gezelschappen als Hubbard Street Dance Chicago, A.I.M. by Kyle Abraham, Bill T. Jones/Arnie Zane Company, David Dorfman Dance, Manuel Vignouille – M/Motions en – meest recent – bij de Gibney Company. Bij dit laatste gezelschap werd tevens de positie 'Associate Choreographer' voor Butler gecreëerd, zodat ze haar professionele danscarrière kon voortzetten en tegelijkertijd haar choreografische talenten verder kon ontwikkelen.

Inmiddels heeft Butler choreografieën gemaakt voor gezelschappen als The National Ballet of Canada, Hubbard Street Dance Chicago, Parsons Dance, Charlotte Ballet, Boston Dance Theater, BalletX, Oregon Ballet Theater, Oklahoma City Ballet, Parsons Dance Company, Pony Box Dance Theater, AIM by Kyle Abraham, Whim W'Him, het Zweedse Norrdans en het Duitse Gauthier Dance. Haar choreografieën waren verder te zien bij onder meer the Lyric Opera of Chicago en San Francisco Opera, en in The New Orleans Museum of Modern

Art, waarbij ze samenwerkte met jazzcomponist en Academy Award-winnaar Terrence Blanchard. Ook werkte Butler mee aan een dansfilm voor Third Coast Percussion en Devonté Hynes (Blood Orange) en maakte ze choreografieën voor The Juilliard School, The Ailey/Fordham School, The Young Choreographer's Festival en het Jacob's Pillow Contemporary Summer Program.

In 2019 ontving Butler de prestigieuze Princess Grace Award in de categorie choreografie. In 2021 stond ze op de cover van *Dance Magazine*, nadat ze in 2013 al was opgenomen in de 'On the Rise'-lijst van ditzelfde tijdschrift.

Als docent gaf Butler dans- en choreografieworkshops aan l'École Nationale Supérieure de Danse de Marseille, het Macao Cultureel Centrum in China, Ailey Camp Chicago, de University of Illinois Urbana-Champaign en aan het SUNY Purchase Conservatory of Dance. Ook maakte ze drie jaar lang deel uit van het Chicago Dancemakers Forum, sprak ze tijdens het Panel for Black Girls Dance en is ze medeoprichter van DanceLab, een gratis choreografieprogramma voor jongeren uit Chicago. Momenteel is Butler lid van de artistieke adviesraad van Dancewave in New York.

Foto: Tatyana van Walsum

Tatyana van Walsum

Kostuumontwerp

Tatyana van Walsum werkt als kostuum- en decorontwerper voor ballet, opera, theater, film en exposities, onder meer voor het Amsterdams Historisch Museum en Paleis Het Loo. Haar nauwe samenwerkingen met choreografen als Krzysztof Pastor, Dominique Dumais en Kevin O'Day leiden haar naar balletgezelschappen over de hele wereld, waaronder Het Nationale Ballet, het Pools Nationaal Ballet, het Stuttgarter Ballett, Nationaltheater Mannheim, Toronto International Ballet Theatre, The Australian Ballet, Scottish Ballet, het Koninklijk Zweeds Ballet en het Amerikaanse Joffrey Ballet. Ook werkt ze regelmatig met choreografen als Martino Müller, Peter Schaufuss, Cathy Marston en Annabelle Lopez Ochoa. Bij Het Nationale Ballet verzorgde Van Walsum recent de ontwerpen voor Wubkje Kuindersma's *Anatomy of Light* (2022) en Juanjo Arqués' *Full Frontal* (2023).

Van Walsum heeft diverse prijzen op haar naam staan, waaronder de Prix Benois de la Danse voor beste scenografie (voor Martino Müllers *Le Jour Même*, voor het balletgezelschap van l'Opéra National de Lyon) en een Australische Green Room Award voor beste balletontwerp (voor Krzysztof Pastors *Symphonie fantastique*, voor The Australian Ballet).

K.J

Lichtontwerp

De Brit K.J is lichtontwerper voor theater, dans, opera en live performance art. Hen studeerde aan het Trinity Laban Conservatoire of Music and Dance in Londen en is lid van de Association of Lighting Production and Design (ALPD). In 2020 rondde hen het ALPD Lumière Scheme 20:20 af, een programma voor opkomende lichttechnici- en ontwerpers.

Recent verzorgde K.J het lichtontwerp voor *Black Sabbath – the Ballet* van Birmingham Royal Ballet, dat afgelopen juni in het Nieuwe Luxor Theater in Rotterdam te zien was. Verder werkte hen samen met choreografen als Tony Adigun (voor *Illegal Dance*, dat afgelopen januari te zien was in het Holland Dance Festival), Miguel Altunaga, Joss Arnott, Pontus Lidberg en Annabelle Lopez Ochoa.

K.J's theaterlichtontwerpen zijn te zien geweest in theaters door heel het Verenigd Koninkrijk en in de Verenigde Staten. Ook werkte hen in 2023 als assistent-lichtontwerper mee aan het muziektheaterstuk *The Faggots and their Friends Between Revolutions* van Philip Venables en Ted Huffman. Eenzelfde functie vervult hen bij de familievoorstelling *Coming to England* van Birmingham Rep, die in 2025 in première gaat.

Rena Butler, Semyon Velichko en Giorgi Potshkshvili - repetitie *Persephone* (2024)

Foto: Altin Kaitira

Rena Butler en Floor Eimers - repetitie *Persephone* (2024)

Foto: Altin Kaitira

De man

in het middelpunt

Rudolf Nureyev - *Four Schumann Pieces* (1976)

Four Schumann Pieces

Op uitnodiging van het Britse Royal Ballet creëerde Hans van Manen in 1975 *Four Schumann Pieces*. Meteen wist hij dat hij sterdanser Anthony Dowell voor de hoofdrol wilde. “Een écht klassieke danser, die geweldig kon draaien, groot kon bewegen, een heel mooi acteur. Wat je noemt een coole danser.”

Van Manen wilde een choreografie maken waarin nu eens niet ‘die eeuwige ballerina’, maar juist de ‘ballerino’ centraal stond. Niet omdat hij – zoals destijds regelmatig werd beweerd – zo nodig aan homo-emancipatie wilde doen, maar simpelweg omdat een man als centrale figuur voor hem even normaal was – en is – als een vrouw.

Vijf paren omringen de mannelijke solist in *Four Schumann Pieces* en over hun onderlinge relatie is door de jaren heen het nodige geschreven: de hoofdpersoon zou doorlopend tot mislukken gedoemde relaties aangaan, hij zou een man in romantische overpeinzing zijn waarbij de hem omringende paren gestalte geven aan zijn fantasieën, een einzelgänger zijn, of zelfs symbool staan voor componist Robert Schumann. Van Manen zelf ziet het anders: “Ik houd niet van gepyschologiseer. Leuk verzonnen allemaal hoor, maar wat moet ik ermee? Oké, een einzelgänger kun je hem wel noemen: hij danst met iedereen, maar niks ‘werkt’. Maar ongelukkig is hij er niet mee hoor!”

De toelichting die Van Manen in 1975 zelf op de choreografie gaf, luidt dan ook nuchter en summier: “Op elk van de vier delen van Schumanns *Strijkkwartet in A* heb ik een ballet gezet in overeenstemming met de verschillende stemmingen en ritmes van de muziek. Hoewel er geen sprake is van een doorlopend verhaal, brengt de hoofdpersoon de vier delen bij elkaar. Om deze reden heb ik het ballet *Four Schumann Pieces* genoemd.”

Four Schumann Pieces groeide uit tot een van Van Manens populairste en meest uitgevoerde werken. De hoofdrol in het ballet werd vertolkt door een scala aan uitzonderlijke dansers, onder wie Rudolf Nureyev, Han Ebbelaar, Frank Augustyn, Wayne Eagling en Boris de Leeuw. En, zegt Van Manen, elke uitvoering was anders. “Niet alleen door de verschillen in persoonlijkheid, ook doordat een rol als deze met zijn tijd mee mag – nee: moet – gaan.” Van Manen is er dan ook van overtuigd dat elke jonge solist weer iets nieuws toe te voegen heeft aan de rol. “De danskunst is zó vooruitgegaan, solisten van nu doen absoluut niet onder voor toenmalige sterren als Dowell en Nureyev. Trouwens, Nureyev had het er nog behoorlijk moeilijk mee. Tijdens de repetities sputterde hij voortdurend: ‘Kun je wel?’, ‘Moet dat echt?’”

Astrid van Leeuwen

Foto: Jan Willem Kaldenbach

Hans van Manen

Choreografie

Hans van Manen (Nieuwer-Amstel, 1932) wordt internationaal erkend als een van de grootmeesters van het hedendaagse ballet. Inclusief zijn balletten voor televisie heeft hij meer dan 150 balletten gecreëerd, alle voorzien van zijn onmiskenbare signatuur. Helderheid in structuur, een geraffineerde eenvoud en een afkeer van onnodige decoratieve franje vormen de kern-elementen van zijn uiterst muzikale choreografieën, waarin het altijd draait om menselijke relaties, echter zonder anekdotisch te worden.

Van Manen kreeg zijn eerste balletlessen eind jaren veertig van de vorige eeuw van Sonia Gaskell. Zij nam hem in 1951 op in haar groep Ballet Recital. Vervolgens danste Van Manen bij het Ballet van de Nederlandse Opera en Les Ballets de Paris van Roland Petit. In 1955 debuteerde hij als choreograaf met *Olé, Olé, la Margarita*. Al voor zijn derde creatie, *Feestgericht*, werd hij bekroond met de Staatsprijs voor Choreografie. Vanaf 1960 werkte Van Manen afwisselend bij de twee belangrijkste dansgezelschappen van Nederland: hij was gedurende tien jaar mede artistiek-directeur van het Nederlands Dans Theater en daarna achtereenvolgens huischoreograaf van Het Nationale Ballet (1973-1987)

en Nederlands Dans Theater (1988-2003). Sinds 2005 is hij wederom als vaste choreograaf verbonden aan Het Nationale Ballet.

Wereldwijd staan Van Manens choreografieën bij meer dan honderd toonaangevende dansgezelschappen op het repertoire.

Van Manen werd voor zijn afzonderlijke balletten en voor zijn grote betekenis voor de kunsten in het algemeen onderscheiden met talloze belangrijke prijzen, waaronder de Erasmusprijs, de Prix Benois de la Danse Life Achievement Award, de Grand Prix à la Carrière, de VSCD Oeuvreprijs en de Duitse Musikpreis voor zijn geniale muzikaliteit. Tijdens het Hans van Manen Festival dat Het Nationale Ballet in 2007 rond zijn vijfenzeventigste verjaardag organiseerde, werd de meesterchoreograaf benoemd tot Commandeur in de Orde van de Nederlandse Leeuw. In 2017 volgde de benoeming tot Commandeur in de Franse Ordre des Arts et des Lettres en in 2018 ontving hij uit handen van koning Willem-Alexander de Eremedaille voor Kunst en Wetenschap van de Huisorde van Oranje, vanwege 'zijn enorme bijdrage aan de kunsten in Nederland en het ballet in het bijzonder'.

Robert Schumann

Muziek

Robert Schumann (1810-1856) was een Duitse romantische componist en muziekcriticus. Hoewel hij geen muzikaal wonderkind was – hij was afkomstig uit een literaire familie en begon pas op zijn zevende met pianolessen – zou hij uitgroeien tot een van de belangrijkste componisten van de negentiende eeuw.

Schumann componeerde in verschillende genres, maar staat vooral bekend om zijn pianowerken en liederen. In de jaren 1830 schreef hij de werken waarmee hij zichzelf op de kaart zette als componist voor piano. Vervolgens gaf zijn huwelijk met Clara Wieck, de getalenteerde pianist en dochter van Schumanns voormalige pianoleraar Friedrich Wieck, een enorme creatieve impuls aan zijn werk. In 1840, het jaar van hun huwelijk dat langdurig door Friedrich Wieck was tegengewerkt, uitte Schumann zijn emoties in zijn muziek en componeerde hij bijna 140 vocale liederen. In 1841 en 1842 richtte hij zich op orkestwerken en kamermuziek. Schumann was tevens actief als criticus en was medeoprichter van een van de meest invloedrijke muziekpublicaties in Duitsland: het *Neue Zeitschrift für Musik*. Zijn leven kwam vroegtijdig ten einde, na een periode van waanzin en manie die waarschijnlijk het gevolg was van de syfilis waaraan hij sinds zijn tienerjaren leed.

Jean Paul Vroom

Kostuum- en decorontwerp

Jean Paul Vroom (1922-2006) was een Nederlandse beeldend kunstenaar en theatervormgever. Hij groeide op in Den Haag en studeerde vanaf 1938 een jaar aan de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten, voor hij er wegens opstandig gedrag werd weggestuurd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog weigerde Vroom lid te worden van de Kultuurkamer en dook hij onder in Amsterdam. Hij raakte betrokken bij het verzet en hield zich bezig met het vervalsen van identiteitspapieren. In 1943 ontvluchtte hij Nederland en kwam hij in Parijs terecht, waar hij dertien jaar bleef en van 1944 tot 1946 grafische technieken studeerde aan de École Estienne. Voor zijn werk liet hij zich in deze periode inspireren door het surrealisme. Daarnaast ontwikkelde Vroom zich als theatervormgever. Toen hij in 1955 in Nederland terugkeerde, maakte hij zijn eerste decor- en kostuumontwerpen, en in 1961 zestig werkte hij voor het eerst samen met choreograaf Hans van Manen. Het was het begin van een lange en intensieve samenwerking; vanaf 1970 tot ongeveer 1984 ontwierp Vroom bijna alle decors en kostuums voor Van Manens balletten.

Na het surrealisme in zijn vroege werk putte Vroom later vooral inspiratie uit fotografie en film.

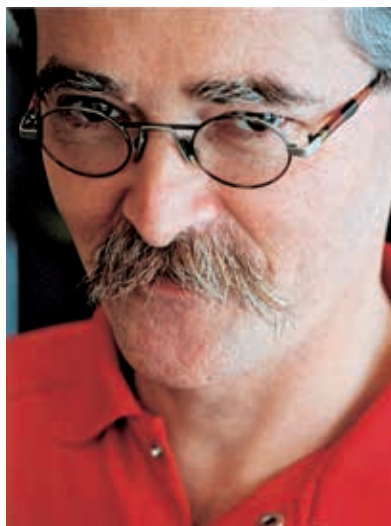
Foto: Jan Willem Kaldenbach

Oliver Haller

Aangepast kostuumontwerp

Oliver Haller (Flensburg, Duitsland) studeerde kostuum- en modeontwerp aan de Modeacademie Charles Montaigne in Amsterdam en behaalde vervolgens een meesters titel in scenografie aan de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten in Den Haag. Na zijn studie werkte hij onder meer voor Joop van den Ende Theaterproducties, de Salzburger Festspiele, regisseur Peter Sellars en De Nederlandse Opera (nu De Nationale Opera).

Sinds 2003 is hij hoofd van de kostuumafdeling van Het Nationale Ballet. In deze functie ontwierp hij kostuums voor onder meer *Moving Rooms*, *Dumbarton Dances* en *Sheherazade* van Krzysztof Pastor, *Body* van Ted Brandsen en *Minos*, *Homo Ludens* en *Transcription of Color* van Juanjo Arqués. Ook verzorgde Haller de afgelopen tien jaar de ontwerpen voor een groot aantal balletten voor de Junior Company van Het Nationale Ballet en werd hij in 2022 door Hans van Manen gevraagd om de kostuums voor diens *Four Schumann Pieces* te herontwerpen.

Bert Dalhuysen

Lichtontwerp

Lichtontwerper Bert Dalhuysen studeerde aan de Academie voor Fotografie en Fototechniek in Den Haag. Na zijn afstuderen in 1978 werkte hij als freelance fotograaf en lichtontwerper. In 1982 werd hij uitvoerend directeur van Arinde Visual Design studio's in Amsterdam en in 1986 sloot hij zich aan bij het lichtteam van Nationale Opera & Ballet, waar hij in 2001 werd benoemd tot plaatsvervangend hoofd. Hij was tot 2020 lighting supervisor en lichtontwerper bij zowel Het Nationale Ballet als andere Nederlandse en internationale gezelschappen.

Momenteel is Dalhuysen werkzaam als freelance licht- en multimediasigner voor ballet, opera en theater. Hij werkt regelmatig samen met choreograaf David Dawson en ontwerper Eno Henze.

Wiener Staatsballett - *Four Schumann Pieces*, tijdens het *Hans van Manen Festival* (2022)

Olga Smirnova en Jacopo Tissi - repetitie *Four Schumann Pieces* (2024)

Techniek,
muzikaliteit, dansplezier
en swing

Jan Spunda - *Blake Works I* (2023)

Foto: Sasha Goulliaev

Blake Works I

‘A love letter to ballet’. Zo omschreef een van de instudeerders van *Blake Works I* dit werk van William Forsythe, dat Het Nationale Ballet vorig jaar op het repertoire nam. Op zeven nummers van singer-songwriter James Blake voorziet de meesterchoreograaf het klassieke-balletvocabulaire van een frisse, hedendaagse ‘glow’.

William Forsythe geldt als de meest invloedrijke dansvernieuwer van de afgelopen vijftig jaar. In de jaren tachtig en negentig greep hij de klassieke, academische dans bij de lurven, demonteerde het onderliggende systeem en zette de regels ervan op zijn kop. Met zijn radicale balletchoreografieën – grillig, met balansen die extreem uit het lood hingen, en armen en benen die tot maximale extensies reikten – vierde hij wereldwijd successen. Maar in 1999, na de première van *Pas/Parts* bij het befaamde Ballet de l’Opéra national de Paris, hield Forsythe het ballet voor gezien en besloot hij zich toe te leggen op experimentele, eigenzinnige danstheaterwerken, met een grote rol voor improvisatie.

Tot 2016, toen hij, na een pauze van zeventien jaar, zijn eerste liefde – het ballet – weer omarmde en *Blake Works I* maakte, wederom voor het Ballet de l’Opéra national de Paris. Hij liet zich hiervoor inspireren door zeven nummers van het op dat moment net verschenen album *The Colour in Anything* van de Britse singer-songwriter en elektronisch muzikant James Blake. Popsongs, een ongebruikelijk genre binnen Forsythes oeuvre, maar de choreograaf werd naar eigen zeggen uitgedaagd door de ‘sterk gesyncopeerde, veelgelaagde ritmische omgevingen’ die Blake binnen de meestal rechttoe rechtaan maatsoorten van het popgenre creëert. In reactie daarop maakte

Forsythe solo’s, duetten, trio’s en perfect synchrone ensembledelen vol complexe, soms caleidoscopische bewegingen. Choreografieën die van de dansers niet alleen een sterke technische beheersing vragen, maar vooral ook een enorme dosis muzikaliteit, dansplezier en swing.

Waar Forsythe in veel van zijn eerdere balletchoreografieën voor een analytische benadering koos, waarbij hij het dansidoom bijna chirurgisch ontleedde, refereert *Blake Works I* – ondanks het veelal opgevoerde tempo en de frisse, hedendaagse ‘glow’ – onmiskenbaar aan de wortels van de balletkunst, en dan met name aan de Franse school met haar specifieke, veeleisende details. In zijn choreografie verwerkte hij zelfs enkele iconische fragmenten van de grote meesters van het genre – met voorop George Balanchine – die hem tijdens zijn vormingsjaren hebben beïnvloed. De Forsythe uit die tijd, die pas op zijn achttiende zijn eerste balletles kreeg, duikt in *Blake Works I* ook af en toe op, belichaamd door een danser die, in afwijkend, alledaags tenue, speels, onbevangen en nieuwsgierig tussen de andere dansers door slalomt.

Astrid van Leeuwen

Riho Sakamoto en Joseph Massarelli - *Blake Works I* (2023)

Foto: Dominik Mentzos

William Forsythe

Choreografie

William Forsythe (1949, New York) is al meer dan vijftig jaar actief als choreograaf. Hij groeide op in New York en volgde zijn dansopleiding in Florida. Na eerst in Chicago bij het Joffrey Ballet te hebben gedanst, stapte hij later over naar het Stuttgarter Ballett, waar hij in 1976 huischoreograaf werd. In 1984 werd hij directeur van Ballett Frankfurt, waar hij baanbrekende choreografieën maakte als *Artifact*, *Impressing the Czar*, *The Loss of Small Detail* en *Decreation*. Na de opheffing van Ballett Frankfurt in 2004 richtte Forsythe een nieuw, meer onafhankelijk ensemble op: The Forsythe Company, dat hij van 2005 tot 2015 leidde. Voor dit gezelschap creëerde hij onder andere *Three Atmospheric Studies*, *Heterotopia*, *I don't believe in outer space* en *Sider*.

Meer recentelijk maakte Forsythe werken voor het Ballet de l'Opéra national de Paris, English National Ballet, Boston Ballet en Sadler's Wells Theatre (Londen), evenals *The Barre Project (Blake Works II)* voor het digitale toneel en zijn nieuwste creatie *Blake Works V* (2023) voor het Balletto del Teatro alla Scala in Milaan. Forsythes interesse in de fundamentele principes van organisatie van choreografie hebben hem geïnspireerd tot de productie van een breed scala aan projecten,

waaronder installaties, films en educatieprojecten op basis van digitale technologieën. Zijn werk voor het podium staat op het repertoire van ensembles wereldwijd en zijn installaties, die hij zelf *Choreographic Objects* noemt, worden internationaal gepresenteerd op tentoonstellingen en in musea.

Vanaf de jaren tachtig is Forsythes werk regelmatig te zien geweest tijdens het Holland Festival. In 2010 werd zijn *Angoloscuro* tijdens het festival uitgevoerd, in 2011 maakten zijn choreografieën *The Second Detail* en *Steptext* deel uit van het Holland Festival-programma *Bill & Mr. B* van Het Nationale Ballet en in 2012 was zijn choreografische installatie *City of Abstracts* te zien op het Centraal Station en in de Openbare Bibliotheek van Amsterdam. In 2014 keerde Forsythe terug met zijn eigen The Forsythe Company voor de Nederlandse première van *The Returns* en in 2019 danste Het Nationale Ballet voor het eerst zijn *Pas/Parts 2018*.

In 2023, eveneens in het kader van het Holland Festival, presenteerde Het Nationale Ballet het programma *Forsythe*, met drie werken van de choreograaf. Tijdens dit programma beleefde Forsythes *Blake Works I* zijn Nederlandse première.

Foto: Christopher Parsons

James Blake

Muziek

De Brit James Blake is een bekroonde singer-songwriter, multi-instrumentalist en producent van elektronische muziek. Blake produceert muziek binnen diverse genres, waaronder electronic, R&B, post-dubstep, pop en experimental. In 2009 verscheen zijn eerste plaat, waarmee hij een BBC Radio 1 'favourite' werd. Een jaar later bracht hij drie succesvolle EP's uit – zijn debuut-EP *The Bells Sketch*, gevolgd door *CMYK* en *Klavierwerke* – en in 2011 werd hij door critici geprezen vanwege zijn debuutalbum *James Blake*. In 2013 ontving Blake de Mercury Prize voor zijn album *Overgrown*, waarmee hij tevens internationale bekendheid verwierf. Ook zijn derde en vierde album – *The Colour in Anything* en *Assume Form* – werden enorm positief ontvangen. *Assume Form* leverde hem tevens een eenentwintigste plaats op in de US Billboard 200.

James Blake werkte samen met een groot aantal beroemde artiesten, waaronder Bon Iver, Kendrick Lamar, Beyonce, Travis Scott en Andre 3000. Naast de Mercury Prize won hij in 2014 de Grammy Award voor Best New Artist. In totaal werd hij vijf keer genomineerd voor een Grammy Award en drie keer – in 2011, 2012 en 2014 – voor een Brit Award.

Dorothee Merg

Kostuumontwerp

Dorothee Merg werd geboren in Frankfurt, Duitsland en begon in 1985 aan haar kleermakersopleiding. In 1988, nadat ze haar stage succesvol had afgerond, startte ze haar carrière met opdrachten voor film en televisie. Al snel daarna, in 1989, kwam Merg in dienst bij Ballett Frankfurt, dat onder leiding stond van William Forsythe.

In 2005 trad ze als Hoofd Kostuums in dienst bij The Forsythe Company en maakte ze de ontwerpen voor verscheidene van Forsythes werken. Daarnaast ontwierp ze kostuums voor een groot aantal onafhankelijke ballet- en theaterprojecten. Tegenwoordig is Merg als kostuumontwerper verbonden aan de Dresden Frankfurt Dance Company, de opvolger van The Forsythe Company.

Foto: Dominik Mentzos

Tanja Rühl

Lichtontwerp

De Duitse Tanja Rühl is een freelance lichtontwerper en lichtsupervisor. Nadat ze haar opleiding theatertechniek bij de Oper Frankfurt cum laude had afgerond, trad Rühl in 2002 als assistent van de lichtsupervisor in dienst bij Ballett Frankfurt, onder de artistieke leiding van William Forsythe. Drie jaar later werd ze zelf benoemd tot lichtsupervisor bij de nieuw opgerichte Forsythe Company.

In 2006 voltooide Rühl haar master in theater-techniek met als hoofdvak belichting. Als lid van Forsythe Productions trad ze vervolgens op als technisch en ontwerpadviseur en werkte ze samen met diverse ballet- en dansgezelschappen bij uitvoeringen van William Forsythes choreografieën.

Sinds 2014 is Rühl fulltime freelance lichtontwerper en werkt ze samen met choreografen, gezelschappen en artiesten over de hele wereld. Daarnaast werkt ze nog steeds als lichtontwerper met Forsythe aan zijn nieuwe werken en aan bewerkingen van zijn bestaande repertoire. Producties waarvoor zij het originele ontwerp heeft gemaakt, zijn opgevoerd in gerenommeerde theaters wereldwijd.

Verder doceert Rühl lichtontwerp en theatertechniek aan hogescholen in Frankfurt en Dresden.

Foto: Ralph Palumbo

Jodie Gates

Instudering

Jodie Gates is een Amerikaanse danser, choreograaf en docent in de kunsten. Ze danste als eerste solist bij het Joffrey Ballet in New York, het Pennsylvania Ballet, Ballett Frankfurt en Complexions Contemporary Ballet, waar ze samenwerkte met een groot aantal beroemde choreografen. Ook trad ze regelmatig op als gastsolist. Sinds het beëindigen van haar danscarrière heeft Gates een veelomvattende carrière in het dansveld voor zichzelf opgebouwd. Zo maakte ze als choreograaf werken voor gezelschappen als Staatsballett Berlin, American Ballet Theatre, Ballet West en The Washington Ballet, en is ze oprichter en artistiek leider van het Laguna Dance Festival in Californië. Daarnaast is ze professor in de dans aan de University of California, Irvine, en is ze de oprichter en voormalig directeur en vice-decaan van de USC Gloria Kaufman School of Dance. Ook was ze tussen 2022 en 2023 artistiek leider van het Cincinnati Ballet.

Gates werkt regelmatig met William Forsythe en studeert zijn balletten in bij gezelschappen in heel Europa en de Verenigde Staten, waaronder het Ballet de l'Opéra national de Paris, San Francisco Ballet, Houston Ballet, het Balletto del Teatro alla Scala en het Zürich Ballett.

Ayman Harper

Instudering

Ayman Harper is een repetitor, choreograaf en docent die zich inzet voor de podiumkunsten en beeldende kunsten. Hij groeide op in Houston, Texas, en studeerde aan de High School for the Performing and Visual Arts, The Royal Academy of Fine Arts en The Houston Ballet Academy. Als voormalig danser en choreograaf bij Hubbard Street Dance Chicago, Nederlands Dans Theater (NDT 2), Ballett Frankfurt en The Forsythe Company heeft hij samengewerkt met en werk uitgevoerd van enkele van de meest invloedrijke artiesten binnen zijn vakgebied. In de afgelopen vijftientig jaar heeft hij in meer dan twintig landen opgetreden en lesgegeven aan gezelschappen en universiteiten in vijf continenten.

Harper is ook buiten de danswereld actief als artiest en maker. Zo is zijn tapdanswerk te horen op de muzikale track *You* van het album *The Marriage of True Minds* van het elektronische muziek-duo Matmos. Ook werkte hij samen met andere artiesten aan een parade voor het Nuit Blanche Festival in Parijs en kreeg hij de opdracht om een installatie te maken bij de Saturnus V-raket voor het Johnson Space Center in Houston.

Arianna Maldini - repetitie *Blake Works I* (2023)

Semyon Velichko en Edo Wijnen - repetitie *Persephone* (2024)

Foto: Altin Kafira

Nathan Brock

Dirigent

De Canadese dirigent Nathan Brock studeerde in 2008 af aan de Hochschule für Musik und Theater Zürich en begon zijn professionele carrière in 2009 als assistent-dirigent bij het Montreal Symphony Orchestra. Kort daarna werd hij gepromoveerd tot huisdirigent en in die functie dirigeerde hij honderden concerten. Vanaf 2015 was Brock vier seizoenen lang Kapellmeister (orkestaanvoerder) bij de Staatsoper Hamburg. Hier begon hij ook zijn samenwerking met choreograaf John Neumeier en diens Hamburg Ballett, en dirigeerde hij nieuwe balletten als *Eleonora Duse* en *Anna Karenina*, evenals hernemingen van *Giselle*, *Chopin Dances*, *Don Quichot*, *Kameliendame* en *Liliom*.

Daarnaast onderhoudt Brock al jaren een nauwe band met The National Ballet of Canada. Hij dirigeert er regelmatig voorstellingen, zoals Alexei Ratmansky's *Romeo en Julia* en Christopher Wheeldons *Alice's Adventures in Wonderland*. Als gastdirigent trad hij op met diverse orkesten in Canada en Europa en bij gezelschappen als de Komische Oper Berlin, de gezelschappen binnen het Aalto-Theater, het Koninklijk Zweeds Ballet, het Japanse Nationale Ballet en het Noorse Nationale Ballet. In 2023 maakte Brock zijn debuut bij Het Balletorkest tijdens de tournee van *Giselle*.

Dansers Het Nationale Ballet

Eerste solisten

Qian Liu

(Henan, China) studeerde aan de Liaoning Ballet School in Shenyang. Van 2006 tot 2012 danste ze bij het Liaoning Ballet en in 2012 startte ze haar carrière bij Het Nationale Ballet als lid van het corps de ballet. Al snel volgden diverse promoties en in 2016 werd ze benoemd tot eerste solist. Qian won eerste prijzen bij belangrijke balletcompetities in China, Japan en Zuid-Korea. Het Britse tijdschrift *Dance Europe* nomineerde haar in 2020 voor de Dancer of the Year Award.

Maia Makhateli

(Tbilisi, Georgie) studeerde aan de Vakhtang Chabukiani Staatsballetschool in Tbilisi en bij de privéballetschool van German en Valentina Zamuel in Colorado Springs. Daarna danste ze bij het Colorado Ballet en Birmingham Royal Ballet. In 2007 werd ze als grand sujet aangenomen bij Het Nationale Ballet, waar ze in 2009 werd bevorderd tot tweede solist en in 2010 tot eerste solist. Maia is een veelgevraagd gastsolist en won diverse prijzen, waaronder de Dancer of the Year Award van *Dance Europe* (2020).

Anna Oi

(Krasnojarsk, Rusland) is sinds 2015 eerste solist bij Het Nationale Ballet. Op haar tiende begon ze haar balletopleiding in Krasnojarsk en in 2003 trad ze toe tot het Staatsballet van Siberië. Sindsdien danste ze bij Russische gezelschappen als de Staatsopera van Tatarstan, het Michailovski Theater en het Stanislavski en Nemirovitsj-Dantsjenko Academisch Muziektheater, en groeide ze uit tot een veelgevraagd gastsolist. In 2018 ontving Anna de Dancer of the Year Award van *Dance Europe* en de Miss Virtuosity Award van het Dance Open Ballet Festival in Sint-Petersburg.

Olga Smirnova

(Sint-Petersburg, Rusland) studeerde aan de Vaganova Balletacademie in Sint-Petersburg. In 2011 werd ze als tweede solist aangenomen bij het Bolsjoj Ballet in Moskou, waar ze in 2016 promoveerde tot prima ballerina. Ze trad veelvuldig op als gastsolist en won belangrijke dansprijzen, waaronder de 'Danser van het jaar'-onderscheiding van de Premio Positano Leonide Massine en de Prix Benois de la Danse voor 'Beste vrouwelijke danser'. In 2022 trad Olga als eerste solist toe tot Het Nationale Ballet en riep *Dance Europe* haar uit tot 'Dancer of the Year'.

Anna Tsygankova

(Novosibirsk, Rusland) studeerde aan de balletacademie in Novosibirsk. Voordat ze in 2007 naar Nederland kwam, danste ze zes jaar bij het Bolsjoj Ballet in Moskou, waarna ze haar carrière vervolgde bij het Hongaars Nationaal Ballet. Tegenwoordig is Anna een internationaal veelgevraagde gastsolist. Ook won ze een groot aantal prijzen. Zo riep *Dance Europe* haar in 2017 uit tot 'Dancer of the Year' en won ze in 2016 de Zwaan voor 'Meest indrukwekkende dansprestatie' en de Miss Expressivity Award van het Dance Open Ballet Festival in Sint-Petersburg.

Jessica Xuan

(Beijing, China) verhuisde op vijfjarige leeftijd naar Canada en studeerde aan Canada's National Ballet School en aan de Nationale Balletacademie in Amsterdam. In 2013 behoorde ze tot de eerste lichting van de Junior Company van Het Nationale Ballet. Een jaar later trad ze, in de rang van élève, toe tot Het Nationale Ballet en in de jaren daarna volgden diverse promoties. Direct na haar debuut in de titelrol van *Giselle*, in 2020, werd ze benoemd eerste solist. In 2018 won Jessica goud tijdens de Internationale Balletcompetitie in Varna, Bulgarije.

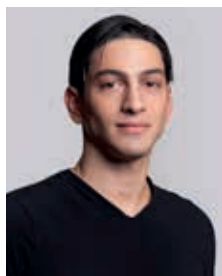
Constantine Allen

(Indianapolis, Verenigde Staten) groeide op in Honolulu, Hawaï, en begon hier zijn balletopleiding. In 2007 won hij tijdens de Youth American Grand Prix een bronzen medaille en een beurs voor de Kirov Ballet Academy in Washington. In 2010 vervolgde hij zijn studie aan de John Cranko Schule in Stuttgart, waarna hij toetrad tot het corps de ballet van het Stuttgarter Ballett. Zes maanden later al werd hij er tweede solist en in 2013 eerste solist. Vanaf 2017 danste hij als freelancer bij diverse gezelschappen. Sinds 2018 is hij eerste solist bij Het Nationale Ballet.

Young Gyu Choi

(Suncheon, Zuid-Korea) kwam in 2011 als lid van het corps de ballet in dienst van Het Nationale Ballet. In 2013 werd hij eerst benoemd tot coryphée en later datzelfde jaar tot tweede solist. In 2016 volgde zijn promotie tot eerste solist. Young studeerde aan het National Institute for the Gifted in Arts en de Sun Hwa Arts School in Korea en de Tanz Akademie in Zürich. Hij treedt internationaal op als gastsolist en won een groot aantal prijzen, waaronder de Zwaan voor 'Meest indrukwekkende dansprestatie' voor zijn rol in *Toer van Schayks 7e Symfonie* (2022).

Giorgi Potskhishvili

(Tbilisi, Georgie) studeerde aan de Vakhtang Chabukiani Staatsballetschool in Tbilisi en aan de Nationale Balletacademie, en werd in 2020 aangenomen bij de Junior Company van Het Nationale Ballet. Al na een jaar trad hij als élève toe tot Het Nationale Ballet. Hij doorliep er razendsnel alle rangen, waarbij hij het corps de ballet oversloeg, en werd in 2023 gepromoveerd tot eerste solist. In 2023 ontving Giorgi tevens de Alexandra Radius Prijs, de Zwaan voor 'Meest indrukwekkende dansprestatie' en werd hij genomineerd voor de Dancer of the Year Award.

Timothy van Poucke

(Woerden, Nederland) studeerde aan de Nationale Balletacademie. Hij werd in 2016 aangenomen bij de Junior Company van Het Nationale Ballet en trad al na een jaar als élève toe tot Het Nationale Ballet. In de jaren daarop is hij steeds gepromoveerd naar een volgende rang met in 2023, na zijn vertolking van Abd al-Rahman in *Raymonda*, zijn promotie tot eerste solist. Timothy is winnaar van de Aanmoedigingsprijs van Dansersfonds '79 (2017) en de Alexandra Radius Prijs (2018). In 2021 nomineerde *Dance Europe* hem voor 'Dancer of the Year'.

Jacopo Tissi

(Landriano, Italië) studeerde in 2014 cum laude af aan de Accademia del Teatro alla Scala in Milaan, waarna hij werd aangenomen bij het Wiener Staatsballett. Het jaar daarop maakte hij de overstap naar het Balletto del Teatro alla Scala, waar hij al na enkele maanden debuteerde als de prins in *The Sleeping Beauty*. In 2017 maakte hij de overstap naar het Bolsjoj Ballet, waar hij kort daarna tot 'first soloist' werd bevorderd. Jacopo won diverse belangrijke prijzen en is sinds oktober 2023 als eerste solist verbonden aan Het Nationale Ballet.

Semyon Velichko

(Novosibirsk, Rusland) studeerde aan het Staats Choreografisch College in zijn geboortestad en danste aansluitend bij het Novosibirsk Academisch Opera en Ballet Theater en vanaf 2011 bij het Stanislavski en Nemirovitsj-Dantsjenko Academisch Muziektheater in Moskou. In 2015 trad hij als tweede solist toe tot Het Nationale Ballet, waar hij in 2020 werd bevorderd tot eerste solist, na zijn debuut als Graaf Albrecht in *Giselle*. Semyon heeft inmiddels een groot aantal hoofdrollen op zijn naam staan en trad als gastsolist op tijdens diverse internationale balletgala's.

Tweede solisten

Naira Agvanean

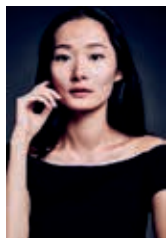
Maria Chugai

Floor Eimers

Salome
Leverashvili

Jingjing Mao

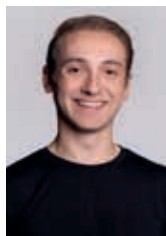
Elisabeth Tonev

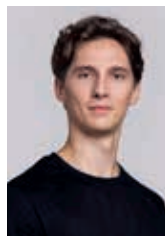
Nina Tonoli

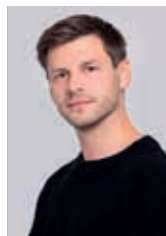
Yuanyuan
Zhang

Joseph
Massarelli

Jan Spunda

Edo Wijnen

Sho Yamada

Grand sujets

Luiza Bertho
Kira Hilli
Erica Horwood
Chloë Réveillon
Connie Vowles
Daniel Montero Real
Daniel Robert Silva
Conor Walmsley

Coryphées

Katherine Bamford
Nancy Burer
Khayla Fitzpatrick
Arianna Maldini
Emma Mardegan
Alexandria Marx
Leo Hepler
Fabio Rinieri
Rafael Valdez
Koyo Yamamoto

Corps de ballet

Isadora Bless
Mila Nicolussi Caviglia
Anastasia Cheplyansky
Victoria Glazunova
Liza Gorbachova
Nicola Jones
Beatriz Kuperus
Sebia Plantefève-
Castruck
Skya Powney
Laura Rosillo
Yvonne Slingerland
Antonina Tchirpanlieva
Louisella Vogt
Lore Zonderman
Luca Abdel-Nour
Diego Altamirano
Sander Baaij
Bela Erlandson
Manu Kumar
Robin Park
Guillermo Torrijos
Tristan Simpson
Sven de Wilde

Élèves

Poppi Eccleston
Polina Loshchylina
Ana Luísa Negrão
Sangwon Park
Hà Nhi Trân
Bo-Ann Zehl
Patrik Benák
Vincent Fell
Soshi Suzuki
Francesco Venturi

Junior Company

Tweedejaars

Ella Kolpakov
Frédérique Meewis
Aafke Wolles
Alexander Álvarez
Vincent Vivet

Eerstejaars

Eva Bakker
Sophia Bielik
Gabrielle Brett
Annabelle Eubanks
Léa Sauvignon
Joseph Birtles Clarke
Javier Becerra Cubero
Jenson Blight
John Murch
Darius-Oriol Tamosi

Volledige gezelschap

Foto: Altin Kaffira

Scan voor de
biografieën van
alle dansers

Het Balletorkest

Eerste viool

Sarah Oates,
concertmeester
Cordelia Paw
Kotaro Ishikawa
Suzanne Huynen
Robert Cekov
Jan Eelco Prins
Tinta Schmidt von
Altenstadt
Majda Varga-Beijer
Tineke de Jong
Alexander Pavtchinskii
Anna Sophie Torn
Inger van Vliet

Tweede viool

Radka Dijkstra-
Dohnalová
Yumi Goto
Willy Ebbens
Christiane Belt
Olga Caceanova
Saskia Frijns
Dick de Graaff
Inge Jongerman
Marina Meerson
Irene Nas

Altviool

Naomi Peters
Arwen Salama-
van der Burg
Maria Ferschtman

Joël Waterman
Eduard Ataev
Frank Goossens
Merel van Schie
Karen de Wit

Cello

Artur Trajko
Lies Schrier
Evelien Prakke
Willemiek Tavenier
Ketevan Roinishvili
Xandra Rotteveel

Contrabas

Gabriel Abad Varela
Lucía Mateo Calvo
Silvia Gallego Sánchez
Wimian Hernandez
Florian Lansink

Fluit

Sarah Ouakrat
Marie-Cécile de Wit

Hobo

Juan Esteban
Mendoza Bisogni
Avesta Yusufi
Ainhoa Pérez Echepare

Klarinet

Ina Hesse
Joris Wiener

Fagot

Janet Morgan
Maud van Daal

Hoorn

Ward Assmann
Christiaan Beumer

Trompet

Ad Welleman
Erik Torrenga

Pauken

Peter de Vries

Foto: Jussi Pulkkinen

Het Balletorkest is hét orkest voor de dans in Nederland. Onder leiding van inspirerende dirigenten zoeken de musici iedere voorstelling naar synergie tussen muziek en dans, en creëren zo een betoverende ervaring voor het publiek. Van klassieke balletten tot moderne meesterwerken en van muziekeducatie tot talentontwikkeling – Het Balletorkest beweegt de dans.

Sinds de oprichting in 1965 is het orkest de trotse muzikale partner van Het Nationale Ballet en Nederlands Dans Theater. Een belangrijke missie is het investeren in de jongste generatie dansers en musici. Zo organiseerde het orkest in 2023 in samenwerking met Het Nationale Ballet een ‘open call’ voor jonge componisten en werkt het orkest al enige jaren samen met de Nationale Balletacademie.

Daarnaast ontwikkelt Het Balletorkest regelmatig innovatieve – en prijswinnende – voorstellingen voor families en schoolklassen. *Creatures*, in samenwerking met ISH Dance Collective, werd bekroond met de internationale Young Audiences Music Award en *Hans & Grietje* won diverse Musical Awards. In producties als deze spelen de musici veelal uit het hoofd, zonder dirigent en in kostuums, wat leidt tot een grote zeggingskracht van het symfonieorkest.

Algemeen directeur

Hein Glaubitz

Chef-dirigent

Koen Kessels

Coördinator muziek

Aiske Fonda

Hoofd bedrijfsvoering en planning

Inken Wemheuer

HR-manager

Marja Harteman

Officemanager

Esther Kann

Muziekbibliothecaris

Nienke de Boer

Assistent muziek-bibliothecaris

Ruben Sanderse

Orkestmanager

David Eijlander

Orkestbodes / assistent-orkestmanagers

Diederik Meijnckens

Jack van Heugten

Administrateur

Jean Paul du Marchie

Raad van toezicht

Marianne Heeremans,
voorzitter

Kirsten Botman

Miriam van Dongen

Sander Bersee

Rutger van Boxtel

Michel van Honk

hetballetorkest.nl

Junior

Company

De Junior Company van Het Nationale Ballet slaat een brug tussen opleiding en beroepspraktijk en biedt jong danstalent een uitgelezen kans om zich voor te bereiden op een professionele carrière.

**Trotse hoofdsponsor van
de Junior Company van Het Nationale Ballet**

ING

Classical Symphony

Exuberant celebration of dance

Generation Dance opens with *Classical Symphony*, a pure music ballet by artistic director and choreographer Ted Brandsen. The driving force of Prokofiev's *Symphony No. 1* inspired him to create an exciting ode to the male dancer, with a dazzling array of high jumps and dizzying turns.

Following a lockdown of over six months as a consequence of the corona pandemic, Dutch National Ballet returned to the stage of Dutch National Opera & Ballet in October 2020 with *Back to Ballet - Classic*. The programme comprised a number of iconic highlights from the classical ballet repertoire, and as they mostly feature women – apart from the principal male roles – Ted Brandsen added a classically inspired ballet to the programme, in which he gave the male dancers of Dutch National Ballet every opportunity to shine.

For his new piece, Brandsen harked back to an earlier work he created for the gala to open Dutch National Ballet's season in 2014: *Vivace*, set to the glittering finale of Sergei Prokofiev's *Symphony No. 1*, also known as the *Classical Symphony*. For *Back to Ballet - Classic*, he used the complete symphony, expanding the ballet for no fewer than 25 male dancers with the opening section *Allegro* and an elegant, almost poetic choreography for four soloists to the *Larghetto*. He also created a whirling, brilliant solo for a fifth soloist to the

Gavotte (a composition that Prokofiev also incorporated in his famous *Romeo and Juliet* score from 1938).

Brandsen's *Classical Symphony* can best be described as an exuberant celebration of dance, in which the choreographer shows how much potential Dutch National Ballet has at the moment when it comes to male role models. In a vivacious display of refined masculinity, the dancers show off their skills, featuring high powerful jumps, fast turns and a perfectly synchronous arsenal of movements. And although the beautiful, long, articulated lines and elegant ports de bras (arm positions and movements) also challenge the dancers in accordance with the norms of classical ballet technique, Prokofiev's surging, driving music – plus Brandsen's answer to it – lends swing and excitement to the '*Classical*' ballet.

Astrid van Leeuwen

HOUTHOFF

Making our clients and people successful

We are proud to be the main sponsor of Dutch National Opera & Ballet

www.houthoff.com

‘How far do you want to go? And when do you draw the line?’

Interview with choreographer Rena Butler

As a 14-year-old student at the Chicago Academy for the Arts, Rena Butler had to choose between theatre and dance. Instinctively, she opted for the latter, “because dance is a much more extreme way of expressing yourself.” The flamboyant American is making her Dutch debut with *Persephone*, a new work about the light and shade in all of us.

As a young dance student, Rena Butler (35) was already fascinated by Gian Lorenzo Bernini’s *Ratto di Proserpina*. The Baroque, life-size marble statue portrays the abduction of Proserpina by Pluto – in Greek mythology known as Persephone and Hades – to the underworld, whereby the three-headed dog Cerberus – also known by the Greeks as a hydra – symbolises the crossing to the underworld. “At the time, I was taking classes with Martha Graham and I learned at school about Fibonacci’s golden ratio theory with regard to symmetry. That inspired me so much that in subsequent years I looked for that golden section in every artwork I saw, and then I came across Bernini’s statue. I was moved by the beautiful spiral construction, the detail in the statue and the many layers of meaning it conveyed. And to think that Bernini was only 23 when he finished the statue. There’s just so much in this sculpture that you don’t even need to know the story behind it. Simply looking at it gives so much context, and moreover each angle you look at it from gives a new, individual experience.”

A sign from above

The fact that on her arrival in Amsterdam, at the beginning of August, she stumbled across a three-headed hydra, several metres high, in the assembly space behind the stage of Dutch National Opera & Ballet (from Francesco Cavalli’s opera *Ercole amante*) must therefore, she says, have been ‘a sign from above’. Even more so because Bernini’s statue has now gained a lot of extra meaning for her, due to a personal experience. “When I saw the hydra standing there so pontifically, I knew I absolutely had to do something with it. Bernini’s statue just had to be the subject of my new piece. Not so much because of the story of the abduction of Persephone – which, incidentally, Bernini called ‘ratto’ or ‘rape’ –, but because of the associated theme of consent. The way in which Hades’ fingers gouge into Persephone’s thigh (Butler prefers the Greek names – ed.) speaks volumes to me. It makes me wonder what we as humans permit, and how far we want to go before we draw the line. Because of what happened to me a year and a half ago, this is a theme I’m currently re-evaluating for myself. Although that certainly doesn’t mean that I want to force my own story on to my audience. I prefer to stimulate their imagination, so that people can make up their own story. For one person, Bernini’s statue – and thus my choreography – might be about the underworld and the decision to delve into the unknown, whereas for someone else it might be about taking what isn’t yours and later being either punished or celebrated for it.”

Astrid van Leeuwen

Read the complete interview
online, via the QR code

Four Schumann Pieces

Revolving around the man

At the invitation of The Royal Ballet, in London, Hans van Manen created *Four Schumann Pieces* in 1975. He knew immediately that he wanted star dancer Anthony Dowell for the leading role. “A true classical dancer, who could do wonderful turns and big movements, and was a really fine actor. What you could call a cool dancer.”

Van Manen wanted to choreograph a work that for once revolved not around ‘that eternal ballerina’, but around the ‘ballerino’ instead. Not because he wanted to make a statement about gay emancipation – as was regularly asserted at the time – but simply because for him it was (and still is) just as normal to have a man as the central figure as a woman.

Five couples surround the male soloist in *Four Schumann Pieces*, and over the years much has been written about the relationship between them. The main character has been described as someone who continually enters into doomed relationships, a man musing on romance with his fantasies portrayed by the surrounding couples, a lone wolf or even a symbol for the composer Robert Schumann. Van Manen sees it differently himself, “I don’t like all that psychology. It’s all very inventive, but what am I supposed to do with it? Okay, you could call him a lone wolf: he dances with

everyone and nothing works out. But that doesn’t upset him at all!”

The explanation of the ballet given by Van Manen himself in 1975 is concise and down to earth: “To each of the four sections of Schumann’s *String Quartet in A*, I set a ballet corresponding to the different moods and rhythms of the music. Although there’s no narrative, the main character brings the four sections together. That’s why I called the ballet *Four Schumann Pieces*.”

Four Schumann Pieces grew to become one of Van Manen’s most popular and most often performed ballets. The main role has been interpreted by a wide range of outstanding dancers, including Rudolf Nureyev, Han Ebbelaar, Frank Augustyn, Wayne Eagling and Boris de Leeuw. And every performance was different, says Van Manen. “Not just because of the differences in personality, but also because a role like this can – no, must – change with the times.” So Van Manen is convinced that every young soloist has something new to add to the role. “Dance has advanced so much. Today’s soloists are an absolute match for former stars like Dowell and Nureyev. Incidentally, Nureyev had considerable difficulty with it. During rehearsals he was always muttering, ‘Can you do that?’, ‘Is that really necessary?’”

Astrid van Leeuwen

Blake Works I

Technique, musicality, joy of dance and swing

'A love letter to ballet'. That's how one of the répétiteurs described William Forsythe's work *Blake Works I*, which Dutch National Ballet took into its repertoire last year. To seven numbers by singer-songwriter James Blake, the master choreographer gives a fresh, contemporary glow to the classical ballet vocabulary.

William Forsythe is regarded as the most influential dance innovator of the past fifty years. In the eighties and nineties, he took classical ballet by the horns, dismantling the underlying system and turning its rules upside down. He attained great international success with his radical choreographic works, which are quirky, with balances way off the perpendicular and arms and legs stretched to their maximum extension. In 1999, however, following the premiere of *Pas/Parts* danced by Ballet de l'Opéra national de Paris, Forsythe gave up ballet and decided to focus on experimental, distinctive dance theatre works, in which improvisation played a major role.

That is until 2016, when after a break of seventeen years he re-embraced his first love – ballet – and created *Blake Works I*, once again for Ballet de l'Opéra national de Paris. He took inspiration for the piece from seven numbers from the album *The Colour in Anything*, which had just been released by the British singer-songwriter and

electronic musician James Blake. Although pop songs are an unusual genre in Forsythe's oeuvre, the choreographer said he felt challenged by the 'strongly syncopated, multi-layered rhythmic surroundings' created by Blake within the usually straightforward time signatures of the pop genre. In response, Forsythe made solos, duets, trios and perfectly synchronous ensemble sections filled with complex, sometimes kaleidoscopic movements. The choreography not only makes strong technical demands on the dancers, but also requires them to have great musicality, joy of dance and swing.

Whereas Forsythe opted for an analytical approach to many of his earlier ballets, dissecting the dance idiom almost surgically, *Blake Works I* unmistakably refers – despite its often accelerated tempo and fresh, contemporary glow – to the roots of ballet; namely to the French school and its specific, demanding details. In his choreography, he even incorporates some iconic excerpts from the great masters of the genre – particularly George Balanchine – who influenced him during his formative years. The Forsythe of those days, who only did his first ballet class at the age of eighteen, also surfaces occasionally in *Blake Works I*, embodied by a dancer who, dressed in different, everyday clothes, zigzags between the other dancers, with playful, uninhibited curiosity.

Astrid van Leeuwen

Directie en artistieke staf Het Nationale Ballet

Artistiek directeur

Ted Brandsen

Adjunct-artistiek directeur

Rachel Beaujean

Adjunct-directeur

talentontwikkeling en artistiek leider Junior Company

Ernst Meisner

Vaste choreograaf

Hans van Manen

Associate Artist

David Dawson

Young Creative Associates

Kalpana Raghuraman
Milena Sidorova

Balletmeesters

Guillaume Graffin
Alan Land

Larissa Lezhnina

Judy Maelor Thomas

Jozef Varga

Choreologist en repetitor

Sandrine Leroy

Balletmeester

Junior Company

Caroline Sayo Iura

Senior balletdocent

Rinat Gizatulin

Gastdocenten

Freek Damen, Felipe Diaz, Andrey Klemm, Chantal Lefèvre, David Makhateli, Aymeric Mosselmans, Alessandra Pasquali, Raffaella Renzi, Grigori Tchitcherine, Alexander Zhebrowsky

Muzikaal leider

Koen Kessels

Coördinator muziek

Aiske Fonda

Pianisten

Elena Kim
Ryoko Kondo
Mikhail Murach
Viktoriya Ryapolova

Zakelijk leider

Michiel Nannen

Hoofd Planning en productie

Lydia Buisman

Hoofd

Kostuumafdeling

Oliver Haller

Productie-

administrateurs

Sterre Haverkamp
Donald van der Zwan

Persoonlijk assistent van directeur

Ted Brandsen

Mumtaz Pang Atjok

Assistent zakelijk leider

Evelyn Prohn

Coördinator artistieke logistiek

Wiard Havenaar

Assistenten

artistieke staf

Samira Ouazine

Tara Richard

Coördinator externe relaties

Louise Vine

Coördinator

tableauzaken

Priya Shriemissier

Associate on research & development

Peggy Olislaegers

Beeld en geluid

Mathieu Gremillet

Altin Kaftira

Ramy Tadrus

Hoofd Medische

begeleiding

Laura Hillenius

Coördinator Medische begeleiding

Amanda Kok

Fysiotherapeuten / Manueel therapeuten

Maarten Groothuis

Ronald Klaassen

Masseurs

Frans Birnie

Sandra Cozijn

Erik Wiggelinkhuizen

Pilatesdocent

Leila Kester

Psycholoog

Nancy Hiwat

Revalidatiedocent

Judy Maelor Thomas

Colofon

Uitgever

Nationale Opera & Ballet

Directeur Het Nationale Ballet

Ted Brandsen

Algemeen directeur

Stijn Schoonderwoerd

Directeur De Nationale Opera

Sophie de Lint

Directeur Techniek en Productie

Bob Brandsen

Directeur Financiën

Miek de Ruijter

Raad van Toezicht

Louise Fresco (voorzitter),
Jacobina Brinkman, Rochdi Darrazi,
Bernard Foccroulle, Maarten Gelderman,
Sadik Harchaoui, Tjark Tjin-A-Tsoi,
Monique Vogelzang

Samenstelling, redactie en teksten

Astrid van Leeuwen, Rosalie Overing

Grafisch ontwerp

Total Identity

Opmaak

Bibi de Bruijn, Mark Drillich

Productie

Saskia van Dongen

Druk

Tuijtel, Werkendam

Cover

Fotograaf: Hugo Thomassen
Dansers: Timothy van Poucke,
Qian Liu, Young Gyu Choi

Rechthebbers die menen aan deze uitgave aanspraken te kunnen ontlenen, wordt verzocht contact op te nemen met de uitgever. Niets uit deze uitgave mag worden vernoemd, afgebeeld en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Het Nationale Ballet dankt

Word Vriend

Subsidiënten

× Gemeente
× Amsterdam

Hoofdsponsor Nationale Opera & Ballet

HOUTHOFF

Partner Nationale Opera & Ballet

FONDS 21

Hoofdsponsor Junior Company

Particuliere donateurs Nationale Opera & Ballet Fonds

Vrienden, Patronen en Young Patrons van Nationale Opera & Ballet

NO&B Business Lounge Leden

Houthoff, ING, Loyens & Loeff, De Nederlandsche Bank, SPIE Nederland B.V., Snippe Projecten B.V., Victoria, Bidfood, Endymion Amsterdam, Höcker Advocaten, IBS Capital Allies, Optimix Vermogensbeheer, QA Consulting, Quality Services, Rodriguez B.V.

Partner

Matrix Fitness

Als Vriend van Nationale Opera & Ballet draagt u bij aan nieuwe voorstellingen en aan de ontwikkeling van jonge dansers en zangers. Daarom heeft u als Vriend altijd een streepje voor! Zo krijgt u voorrang bij de kaartverkoop, ontmoet u artiesten en makers, en wordt u uitgenodigd voor bijzondere activiteiten voor én achter de schermen. Ook ontvangt u drie keer per jaar een tijdschrift met achtergrondinformatie over onze artiesten en makers.

Steunen kan op de volgende manieren:

- Word Vriend voor € 75 per jaar
- Word Gouden Vriend voor € 250 per jaar* (en geniet van nog meer voordelen)
- Word Patroon vanaf € 1.500 per jaar*
- Tussen 25 en 40 jaar? Word Young Patron
- Neem Nationale Opera & Ballet op in uw testament

* Door belastingvoordeel krijgt u tot meer dan de helft van uw gift terug van de Belastingdienst.

Draag bij aan onze kunstvormen en beleef ballet en opera van nog dichterbij! Scan de QR-code voor meer informatie of neem contact op met: **Nadja van Deursen:** steun@operaballet.nl

Stichting Nationale Opera & Ballet Fonds
Rekeningnummer
NL20 ABNA 0540179523
o.v.v. 'Donatie Het Nationale Ballet'

operaballet.nl/steun

Ontdek de wereld achter de schermen

Word Vriend en beleef ballet dichterbij dan ooit!

